

Povodom 167 godina tradicije – Vojnomedicinska akademija: juče, danas, sutra

On 167 years of tradition – Military Medical Academy then, now and in the future

Elizabeta Ristanović

Vojnomedicinska akademija, Odeljenje za moral i odnose sa javnošću, Beograd, Srbija

Pređeni put

Tradicija Vojnomedicinske akademije (VMA) duga je 167 godina, a njen istorijski put veoma je sadržajan i ispunjen najsvetlijim znamenjima medicinske struke i nauke, velikim podvizima časti, humanizma, profesionalizma, u službi čoveka, zdravlja i otadžbine, uvek u korak sa svetom, uz poštovanje prošlosti, ali pogleda uvek uprtog u budućnost. O pređenom putu VMA, od 1844. godine do danas, uglavnom je sve poznato. Svi koji vole i poštuju VMA znaju najvažnije datume iz njene istorije ispunjene surovom balkanskom stvarnošću u kojoj je bitka za svetinju života često morala da se vodi na istinskom bojnopolju, a odanost i posvećenost domovini morala uvek iznova da se dokazuje.

Menjala su se vremena i prilike, a VMA je opstajala i uzrastala i danas, na početku trećeg milenijuma, postala prepoznatljiv simbol Beograda i Srbije, ne samo po svom arhitektonskom, velelepnom zdanju, već i po rezultatima koji ovu ustanovu, po mnogo čemu, svrstavaju u nespornog lidera u brojnim oblastima medicine, stomatologije i farmacije i koja je pouzdan oslonac naše Vojske i države na putu međunarodne saradnje i integracija.

VMA danas: i dela i reči

Vreme u kome živimo i godina za nama obeleženi su teškom ekonomskom krizom i brojnim izazovima savremenog doba koji od nas zahtevaju da dobro premerimo učinjeno, racionalno sagledamo svoje mogućnosti i da sa mnogo mudrosti projektujemo svoje ciljeve i zadatke u vremenu koje dolazi.

Uprkos krizi i brojnim teškoćama, period između dva rođendana, za sve pripadnike VMA i upravni tim na čelu sa general-majorom prof. dr Miodragom Jevtićem, bio je veoma uspešan i može se s pravom nazvati periodom ostvarenih vizija.

Brojniji smo za 141 novog pripadnika, lekara i medicinskih tehničara, koji su primljeni u stalni radni odnos u VMA, zahvaljujući podršci i razumevanju pretpostavljenih u sistemu odbrane čiji smo integrativni deo.

Uspesi u dijagnostici i lečenju: najbolja zdravstvena ustanova u Srbiji

Prošle godine u Dijagnostičko-polikliničkom centru VMA ambulantno je pregledano oko pola miliona ljudi, 40 000 ljudi zbrinuto je u našem Centru hitne pomoći, stacionarno je u VMA lečeno oko 30 000 bolesnika i urađeno je oko 27 000 hirurških intervencija. Iako je briga o vojnim osiguranicima primarni zadatak i prioritarna obaveza svih zaposlenih u VMA, među našim pacijentima je veliki broj civilnih osiguranika, građana naše zemlje koji u VMA dolaze sa uputnicom svoga lekara, shodno ugovoru koji je pre tri godine potpisan sa Republičkim zavodom za zdravstveno osiguranje (RZZO) i koji se uspešno sporovodi. Ugovori o saradnji postoje i sa fondovima zdravstvenog osiguranja Crne Gore i Republike Srpske i oni se uspešno realizuju, a veliki broj pacijenata iz nekadašnje Jugoslavije brigu o svom zdravlju, takođe, poklanja VMA.

Od 3. marta 2010. godine preuzeli smo još jedan zadatak u službi zdravlja naših građana, a to je da jedan dan u nedelji, sredom, budemo urgentni centar srpske medicine (slika 1). I taj zadatak uspešno izvršavamo!

Broj izvršenih medicinskih usluga povećan je 10–15%, uvedene su brojne nove metode dijagnostike i lečenja, npr. u domenu grudne i kardiohirurgije - ugradnja veštačke plućne arterije, u domenu vaskularne hirurgije – visceralna rekonstrukcija aneurizme grudne i trbušne aorte, ortopedije – metode revizije hirurgije kuka i kolena sa velikim koštanim defektima primenom modularnih revizionih endoproteza, oftalmologije – mikroinciziona operacija katarkate, otorinolaringologije – ugradnja kohlearnog aparata, interventne radi-

Sl. 1 – Centar hitne pomoći VMA – urgentni centar srpske medicine

ologije – intraarterijska tromboliza kod pacijenata sa akutnim infarktom mozga, balon dilatacija jugularnih vena kod bolesnika sa multiplom sklerozom, embolizacija aneurizmi... Naši neurohirurzi nastavili su sa uspešnim sprovođenjem programa stabilizacije kičme, uveli metodu operativne korekcije idiopatske skolioze, učinjeno je 70 procedura afereze alogernih i autologih matičnih ćelija hematopoeze i 17 alogernih i 48 autologih transplantacija matičnih ćelija hematopoeze. Izvršena je i hirurška aplikacija matičnih ćelija u miokard.

Zajedno sa našim kolegama iz ostalih zdravstvenih ustanova u Srbiji i novoformiranom Upravom za biomedicinu nastojali smo da primerom i delom damo svoj kvalitativni doprinos programu „Srbijatransplant“ i nacionalnoj akciji „Produži život“. Tokom prethodne godine učinjeno je u VMA ukupno 12 transplantacija jetre (11 kadaveričnih i jedna sa živog davaoca), kao i 21 transplantacija bubrega (14 *living* i 7 kadaveričnih). Bilans do sada učinjenih transplantacija iznosi: 21 transplantacija jetre i 304 transplantacije bubrega, što, uz činjenicu da su naši stručnjaci obučili kolege iz Kliničkog centra Niš za sprovođenje programa transplantacije bubrega i otpočeli program obuke transplantacionog tima u Kliničkom centru Banja Luka, zajedno čini značajnu referencu koja VMA ozbiljno kandiduje za nacionalni referentni centar za transplantaciju solidnih organa (slika 2).

Sl. 2 – Transplantacioni tim Vojnomedicinske akademije

I ne samo u hirurškim granama, stručnjaci VMA postižu podjednako velike uspehe i u oblasti interne medicine – kardiologiji, pulmologiji, gastroenterologiji, endokrinologiji, dermatologiji, neurologiji, preventivnoj medicini itd. – mnogo bi bilo nabrajati sve pojedinačne uspehe i vredne doprinose srpskoj medicini.

U skladu sa imperativima savremene medicine i strateškim opredeljenjima menadžmenta VMA, uz jasnu podršku Ministarstva odbrane Srbije, odvija se proces ubrzane tehnološke obnove naše ustanove. Ministar odbrane, g. Dragan Šutanovac 27. decembra 2010. godine pustio je u rad novi 128-slajnski skener koji će značajno unaprediti sprovođenje brojnih dijagnostičkih procedura i smanjiti liste čekanja (slika 3). Tokom prošle godine puštena je u rad i nova angiosala za sprovođenje interventnih procedura, uskoro će početi sa radom komora za hiperbaričnu medicinu, a napravljeni su i precizni planovi za nova strateška ulaganja u periodu koji dolazi.

Sl. 3 – Ministar odbrane Republike Srbije g. Dragan Šutanovac pušta u rad novi 128-slajnski skener u Vojnomedicinskoj akademiji

Postignuti vredni rezultati u domenu Službe lečenja krunisani su i nagradom za najbolju zdravstvenu ustanovu u 2010. godini, „Sunčani sat“, koja je dodeljena VMA u Kliničkom centru Srbije (slika 4). Ima li vrednijeg i prestižnijeg priznanja od onog koje dolazi iz ruku kolega?

Sl. 4 – Sunčani sat – priznanje za najbolju zdravstvenu ustanovu u Srbiji koje je u 2010. godini dobila Vojnomedicinska akademija

Obrazovanje i nauka

Svi stručni izazovi proveravaju se u VMA naučnim metodima, a rezultati naučnoistraživačkog rada primenjuju se u svakodnevnoj medicinskoj praksi. Istraživanja se sprovode u okviru dva meganaučna projekta sa 62 naučnoistraživačka zadatka iz različitih oblasti medicine na kojima je angažovan veliki broj stručnjaka koji su referisali o postignutim rezultatima na brojnim naučnim skupovima. U toku ove godine naši lekari učestvovali su na 159 skupova u zemlji i 97 kongresa u inostranstvu.

Multidisciplinarni projekat VMA pod naslovom „Klinički, patofiziološki i molekularni aspekti povreda i bolesti“, u čiju realizaciju je uključen veliki broj istraživača i nastavnika sa VMA i iz civilnih institucija u zemlji sa kojima VMA saraduje, a bave se fundamentalnim kliničkim istraživanjima, proglašen je najboljim u sistemu odbrane u toku protekle godine, a njegov rukovodilac, pukovnik akademik prof. dr Mi-odrag Čolić, v.d. dekana Visoke škole medicine VMA dobitnik je specijalne godišnje nagrade za naučnoistraživački rad Ministarstva odbrane Srbije.

Akreditovali smo doktorske studije i programe akademskih specijalizacija. Ovih dana privodi se kraju proces akreditacije naučnoistraživačkog rada VMA, čime bi se nakon funkcionalne integracije u sistem javnog zdravstva i akreditacije nastavnih programa zaokružio proces pozicioniranja naše ustanove u akademskom i naučnom sistemu države Srbije.

Šest pripadnika VMA usavršavalo se tokom godine na višemesečnim kursevima širom planete od SAD do Japana, a u našoj ustanovi svoje znanje unapređivalo je i usavršavalo 13 pripadnika Međunarodne organizacije za zabranu hemijskog oružja (OPCW) iz Haga, kao i 90 kolega iz naše zemlje. Pripravnički staž završilo je 186 lica, a studentsku praksu njih 65. Ukupno 203 Programa kontinuirane medicinske edukacije akreditovalo je Zdravstveni savet Srbije.

Uspešna saradnja sa Medicinskim fakultetima u Beogradu, Kragujevcu, Nišu, Novom Sadu, Kosovskoj Mitrovici krunisana je potpisivanjem novih protokola o saradnji kao i istorijskim sastankom dekana svih medicinskih fakulteta održanom u VMA 12. novembra 2010. godine (slika 5). Ovim smo još jednom pokazali da je medicina jedna i nedeljiva i da svi zajedno služimo zdravlju građana Srbije.

Sl. 5 – Doprinos akademskoj zajednici Srbije – dekani svih medicinskih fakulteta Srbije u VMA

Izuzetna saradnja postoji i sa Biološkim fakultetom, Tehnološko-metalurškim, Stomatološkim fakultetom, brojnim naučnim institutima i sa kolegama iz ostalih zdravstvenih ustanova u našoj zemlji, kao i u Republici Srpskoj, Crnoj Gori, Makedoniji itd. Tako potvrđujemo i tezu da smo regionalni lider u brojnim oblastima medicinske struke i nauke.

Naši kadeti, studenti Prve klase Visoke škole medicine, uspešno su završili prvu godinu studija sa prosečnom ocenom 9,14 i pokazali da su opravdali naša očekivanja i da su razumeli naš poziv: „Vreme je za mlade i ambiciozne“. U Drugu klasu upisano je ukupno 30 kadeta, a interesovanje je bilo veliko – čak po 10 odlikaša „borilo“ se za jedno mesto. Ima li boljeg priznanja za VMA, vojno zdravstvo, vojno školstvo i sistem odbrane u celini (slika 6).

Sl. 6 – Kadeti Visoke škole VMA – budućnost vojnog saniteta države Srbije

za zbrinjavanje povredjenih i obolelih u uslovima masovnih katastrofa.

Medicina bez granica: i Zapad i Istok

Medicina ne poznaje granice, a samo komunikacijom i razmenom znanja i iskustava služi se zdravlju vojske i naroda. Vođeni tim svetim ciljem, uspostavili smo mostove saradnje sa najvećim vojnomedicinskim i zdravstvenim centrima u svetu i gradimo nove. U ovoj ustanovi tokom proteklih 12 meseci boravili su komandant Nacionalne garde Ohaja, general Vejt, ministar odbrane Mađarske gospodin Imre Sekereš, kao i najviši predstavnici MO Kraljevine Norveške, Kraljevine Belgije, Portugala, Španije, Turske, Danske, Italije, Ukrajine, Egipta, Libije, Irana, Namibije, Svetske zdravstvene organizacije, kao i kolege profesori Tomas Džon sa Lajola Univerziteta iz Čikaga, Jordan Savelki iz Skoplja, Džon Volf iz Londona, Čabo Džimić iz Mađarske, Said Sirin iz Turske itd.

Svi oni žele ravnopravnu saradnju i razmenjuju iskustvo sa nama, da od nas uče, ali i mi želimo da njihova znanja pretočimo u našu svakodnevnu praksu i zato smo i ove godine više naših mladih doktora-ortopeda, grudnih, vaskularnih hirurga, kliničkih farmakologa, internista poslali na školovanje i usavršavanja širom sveta. Velike i značajne aktivnosti VMA ostvaruje u okviru Balkanskog i Svetskog komiteta vojne medicine (slika 7). Važan aspekt te saradnje je i naše učešće u međunarodnim vežbovnim aktivnostima i u mirovnim misijama UN, gde naši pripadnici u okviru sanitetskih timova Vojske Srbije predstavljaju čast, ugled, profesionalizam i humanost srpskog oficira i lekara u Čadu i Kongu.

Sl. 7 – Članovi Balkanskog komiteta vojne medicine (Solun, Grčka, 2010)

Naša Škola rezervnih oficira sanitetske i veterinarske službe odškolovala je svoju 98. i 96. klasu, kao i prvu klasu lekara i veterinarara na osposobljavanju za profesionalnu vojnu službu. Ova škola uskoro će biti transformisana u Regionalni centar za obuku u kome će se osposobljavati i školovati naše kolege iz okolnih zemalja za različite oblasti medicine, kao i

Zdravlje kao stanje duha

Da je zdravlje i stanje duha, a da je zdravo telo preduslov za fizičko i duhovno zdravlje poznato je odavno i možda je, upravo, to osnov za sve bolju saradnju VMA sa brojnim sportistima i sportskim udruženjima koja je tokom protekle

godine krunisana potpisivanjem protokola o saradnji sa Atletskim savezom Srbije, sa Fudbalskim savezom Srbije, Olimpijskim komitetom Srbije, medicinskim obezbeđenjem takmičenja kao što su bili teniski turnir „Serbia-Open“, svetska prvenstva u rvanju i karateu, Evropsko prvenstvo u atletici i još mnogo toga.

Brigu o svom zdravlju poverili su našoj ustanovi i direktori najvećih srpskih kompanija, a uspešna saradnja sa Srpskom pravoslavnom crkvom, Narodnim pozorištem u Beogradu i sa ostalim nacionalnim, javnim i kulturnim ustanovama potvrđuje da smo institucija posvećena svim sadržajima ljudskog duha koji doprinose telesnom i duševnom zdravlju.

Medicina i mediji

Mediji i medicina su prirodni partneri na istom zadatku promocije i afirmacije ljudskog zdravlja. Tačnost ove činjenice primerom i delom potvrđuje se kroz uspešnu saradnju VMA sa medijima, o čemu svedoči i podatak da je samo tokom 2010. godine u domaćim štampanim i elektronskim medijima objavljeno 3 022 priloga o ovoj ustanovi. Tonalitet objavljenih priloga govori da se srpski mediji pozitivno odnose prema našoj ustanovi. Odlična saradnja postoji i sa medijskim servisima u okruženju (Crna Gora, Republika Srpska/BiH, Makedonija) koji redovno objavljuju priloge o VMA. Sajt VMA zabeležio je ukupno 338 574 poseta iz 163 zemlje sveta.

VMA sutra: jasna vizija

U 2011. godinu VMA je zakoračila sa porukom: I juče i sutra. Ponosni smo na ostvarene rezultate, na svoju dugu tradiciju, ali gledamo smelo u budućnost. I u vremenu koje je pred nama želimo da nastavimo istim putem sa željom da ostanemo nacionalni i regionalni lideri u mnogim oblastima medicinske struke i nauke, radeći po najvišim standardima kvaliteta i stalno unapređujući naše dijagnostičke i terapijske mogućnosti, da nastavimo sa intenzivnom tehnološkom obnovom institucije i ulaganjem u kadrovske resurse, investicijom u njihovo znanje i obrazovanje. I dalje cilj nam je jačanje međunarodne saradnje sa najprestižnijim medicinskim centrima u svetu. Želimo da damo svoj puni doprinos zdravstvenom i akademskom prostoru države Srbije i da spremno izvršavamo sve zadatke koje pred nas postavlja sistem odbrane Srbije, naše državno i vojno rukovodstvo.

Obeležavanje 167 godina tradicije

Obeležavanje godišnjice neke ustanove prilika je da se zastane, da se podseti na sve što je učinjeno i da se ukaže na zadatke koji su pred nama. Povodom Dana VMA i ove godine će biti dodeljene nagrade i priznanja najuspešnijoj organizacionoj celini VMA, autoru godine časopisa Vojnosanitetski pregled, medalje dr Vladan Đorđević za doprinose srpskoj hirur-

giji, kao i povelje za uspešnu saradnju institucijama i pojedincima. U krugu VMA biće postavljena bista dr *Mihajila Mike Petrovića*, prvog srpskog ratnog hirurga i prvog sanitetskog generala Srpske vojske. Životu i delu ovog humaniste biće posvećena i odogovarajuća monografija, kao i naučna konferencija čiji su organizatori VMA i Akademija medicinskih nauka Srpskog lekarskog društva (slika 8). Povodom Dana VMA biće objavljen i treći broj almanaha vesti – *Ljudi i događaji*, kao i monografija *Zdravlje – više od zlata*, posvećena medicinskom zbrinjavanju Univerzije 2009. i vredan priručnik za buduće organizatore ovakvih manifestacija.

Sl. 8 – Bista dr Mihajila Mike Petrovića koja će biti postavljena u krugu VMA, 2. marta 2011.

U slavu 167 godina VMA, duga i sadržajna istina o njenom razvoju i rezultatima, misijama i vizijama pretočena je u monografiju koju mi, koji sada stvaramo i gradimo ovaj hram zdravlja, poklanjamo precima i potomcima. Svoj vrednosni sud o ovoj monografiji na svečanoj promociji koja će biti upriličena povodom Dana VMA daće njeni recenzenti rektor Univerziteta u Beogradu prof. dr Branko Kovačević i predsednik Srpskog lekarskog društva akademik prof. dr Radoje Čolović i brojni drugi profesori i akademici.

U službi čoveka, zdravlja i otadžbine: VMA – juče, danas i sutra!